

**Identyfikacja skali zapotrzebowania na
instrumenty finansowania zwrotnego
w sektorze MŚP**

Program

- Przegląd raportów podejmujących temat luki kapitałowej.
- Bariery występujące w badaniach luki.
- Określenie dalszych działań.

Raporty

- „Mechanizmy inżynierii finansowej w podnoszeniu efektywności absorpcji środków UE i ich znaczenie w polityce spójności po 2013 roku” – Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową.
- „Ekspertyza dotycząca uwarunkowań społeczno-gospodarczych oraz systemu prawnoinstytucjonalnego wdrażania instrumentów inżynierii finansowej w Polsce Wschodniej” – PAG Uniconsult.
- „Badanie rynku wybranych usług wspierających rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności w Polsce” – PSDB Sp. z o.o., Quality Watch Sp. z o.o., ASM Centrum Badań i Analiz Rynku Sp. z o.o.

Zakres raportów

	IBnGR	PAG Uniconsult	PSDB
BADANIE PODAŻOWE: PE / VC	√	√	-
BADANIE PODAŻOWE: fundusze pożyczkowe / poręczeniowe	√	√	√
BADANIE PODAŻOWE: banki	√*	√	-
BADANIE POPYTOWE: MŚP	√	√	√
BADANIE POPYTOWE: pośrednicy finansowi	√	-	√

* Ograniczenie do sektora banków spółdzielczych

Metodologia – badanie podażowe PE/VC

- IBnGR :
 - dane European Venture Capital Association (EVCA),
 - analiza własna na podstawie kryteriów inwestycyjnych stosowanych przez fundusze PE/VC działające na terenie Polski w oparciu o bazę funduszy na portalu bankier.pl.
- PAG Uniconsult:
 - dane EVCA,
 - raport ewaluacyjny działania 1.2.3. SPO WKP,
 - gromadzenie danych bezpośrednio z funduszy.

Metodologia – badanie podaży kapitału funduszy pożyczkowych/poręczeniowych

- Badano zasoby kapitałowe, liczbę i wartość udzielonych pożyczek/poręczeń w stosunku do posiadanego kapitału
- Uwzględniono :
 - Cel przeznaczenia pożyczki/poręczenia (inwestycyjny, obrotowy, obrotowo – inwestycyjny)
 - Wielkość przedsiębiorstw ubiegających się o pożyczkę/poręczenie i branże w jakich działają
 - Kapitalizację i zaangażowanie kapitału w regionach
- Dane pozyskano z raportów Polskiego Stowarzyszenia Funduszy Pożyczkowych oraz Krajowego Stowarzyszenia Funduszy Poręczeniowych

Metodologia – badanie podaży kapitału banków

- IBnGR – ograniczenie do sektora banków spółdzielczych
- Dane NBP oraz KNF
- PAG Uniconsult:
 - liczba placówek bankowych na terenie Polski Wschodniej
 - wywiady z przedstawicielami banków

Metodologia – badanie popytu MŚP na finansowanie zewnętrzne

	IBnGR	PAG Uniconsult	PSDB
Rodzaj badania	Badania ankietowe*	CATI	CAPI
Wielkość grupy	?	600 MŚP**	1100 MŚP***
Rozkład grupy	?	450 mikro 100 małych 50 średnich	600 mikro 300 małych 200 średnich

* Wyniki raportu *Dochodowość sektora MSP dla banków z uwzględnieniem mikroprzedsiębiorstw*, IBnGR, Gdańsk, 2010

**MSP z obszaru PW; wyłączono sekcje PKD: pośrednictwo finansowe (w tym banki), administracja publiczna, obrona narodowa i obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo i rybołówstwo. Uwzględniono jedynie sektor prywatny.

*** Uwzględniono podmioty aktywne osiągające przychód operacyjny w ciągu ostatnich 6 miesięcy; zastosowano kryterium reprezentatywności branżowej i regionalnej

Metodologia – badanie popytu pośredników finansowych

- IBnGR – badania ankietowe banków spółdzielczych, funduszy poręczyeniowych i pożyczkowych
- Badania jakościowe
- PSDB – badanie instytucji pozabankowych – analiza jakościowa , IDI

Wnioski z raportów

- Różna identyfikacja luki, odniesienie do:
 - wielkości przedsiębiorstwa,
 - etapu cyklu życia przedsiębiorstwa,
 - lokalizacji podmiotu (regionalizacja),
 - sektora gospodarki,
 - przedziału zapotrzebowania na finansowanie zewnętrzne,
 - przychodów przedsiębiorstwa.

Wnioski z raportów

- IBnGR: Problem luki kapitałowej dotyka głównie przedsiębiorstw w początkowych fazach rozwoju (seed, starty-up) bez historii i zdolności kredytowej; problem luki dotyczy finansowania zewnętrznego z przedziału wielkości od 0,1 mln do 10 mln zł.
- PAG Uniconsult: Pierwsze podejście - skoncentrowane na segmencie najmłodszych przedsiębiorstw, przyniosło oszacowanie wielkości luki na poziomie ok. 630 mln złotych.
- Drugie podejście - dotyczące wszystkich niefinansowych MSP, uzyskano oszacowanie luki finansowej w Polsce Wschodniej w wysokości ok. 1,2 miliarda złotych.

Wnioski z raportów

- PSDB: Luka dotyka w szczególności podmioty rozpoczynające działalność oraz funkcjonujące na rynku krócej niż 2 lata (główny powód – trudność w ocenie ryzyka = brak produktów kredytowych).
- Podmioty mikro mają przeciętnie niższą niż pozostałe MSP zdolność kredytową lub jej brak. Stanowi ona ponad połowę wszystkich negatywnych decyzji kredytowych.
- Na rynku występuje utrudniony dostęp do finansowania w przedziale do 200 tys. zł (w związku z wysokimi wymaganiami dotyczącymi prawnego zabezpieczenia kredytu bankowego).
- Badanie IDI potwierdza występowanie luki dla podmiotów mikro z przychodami poniżej 1 mln zł.

Wnioski z raportów

- PSDB: Najczęściej z finansowania zwrotnego korzystają sektory ochrony zdrowia, transportu oraz przemysłu, zaś najrzadziej – podmioty prowadzące działalność w zakresie edukacji, hotele i restauracje oraz sektor obsługi firm (wyniki badania CAPI).
- Lokalizacja na terenach o niskim stopniu rozwoju infrastruktury (tereny wiejskie, małe miasteczka) nie ma znaczenia w odczuwaniu luki finansowej - firmy z tych obszarów częściej ubiegają się i korzystają z finansowania zwrotnego niż firmy w miastach.

Wnioski z raportów

- Kapitalizacja funduszy pożyczkowych (IBnGR, czerwiec 2009) - 978 mln zł; wartość udzielonych pożyczek – 716 ml zł
- Suma kapitału poręczeniowego (IBnGR, grudzień 2008) - 606 mln zł; Wartość udzielonych poręczeń w 2008 r – 745 mln zł (mnożnik – 1,43)
- Kapitał funduszy pożyczkowych (PSDB, grudzień 2008) – 1,2 mld zł; Kapitał funduszy poręczeniowych (PSDB, grudzień 2008) - 1mld zł
- Instrumenty funduszy pożyczkowych i poręczeniowych oferowane są dla sektora MSP jako takiego - wsparcie ze środków publicznych nie trafia tam, gdzie jest najbardziej niezbędne.

Wnioski z raportów

- Kapitalizacja funduszy pożyczkowych w Polsce Wschodniej (PAG Uniconsult, czerwiec 2010) – 391 mln zł; wartość pożyczek aktywnych (koniec 2009) – 111 mln zł
- Luka finansowa w zakresie dostępności instrumentów zabezpieczających finansowanie dłużne (poręczeń)

Wyszczególnienie	Wartości
a. Kapitał funduszy poręczeniowych w Polsce Wschodniej	310 mln zł. ⁸⁹
b. Zdolność poręczeniowa przy zastosowaniu mnożnika realnego kapitału funduszu = 3x	930 mln zł.
c. Zaangażowanie aktualne (61% x poz. a)	189 mln zł. ⁹⁰
d. Aktualna zdolność poręczeniowa (poz. b – poz. c)	741 mln zł.
e. Maksymalna wartość zabezpieczanych transakcji finansowania dłużnego (poz. d / 80%)	926 mln zł.
f. Pokrycie luki (wariant 1 – luka w segmencie firm mikro na początkowych etapach rozwoju (poz. e – 600 mln zł.)	(+) 326 mln zł
g. Pokrycie luki (wariant 2 – luka finansowania w segmencie MŚP (poz. e – 1 200 mln zł.)	(-) 274 mln zł

15

Wnioski z raportów

- IBnGR: Odsetek firm niekorzystających i nieplanujących korzystać z usług finansowych związanych z pozyskiwaniem kapitału w ciągu następnych 5 lat wyniósł tylko 5% ;
- 62% badanych firm z sektora MSP wskazało na większe zapotrzebowanie niż obecnie na finansowanie działalności.
- te wyniki w połączeniu ze słabościami po stronie podaży mogą wskazywać, że istnieje realne ryzyko pogłębienia się problemu luki kapitałowej w najbliższych latach.
- PSDB: 2/3 podmiotów mikro nigdy nie występowało o kredyt bankowy zaś pośród podmiotów małych nigdy nie czyniło tego sześć na dziesięć, a wśród średnich – cztery na dziesięć

16

Raport IBnGR - wnioski

- Na obecnym etapie występuje nieznaczne zainteresowanie pośredników finansowych instrumentami inżynierii finansowej - jedynie ok. 15% ankietowanych instytucji stwierdziło, iż korzysta ze zwrotnych instrumentów.
- Największe zainteresowanie skorzystaniem ze zwrotnych instrumentów wsparcia finansowego deklarują banki spółdzielcze (72%).
- Największe zapotrzebowanie jest deklarowane na program JEREMIE.

Barier w szacowaniu luki kapitałowej

- Trudność w oszacowaniu zapotrzebowania na kapitał PE/VC.
- Dotyczą głównie badań popytowych (głównie trudności z dotarciem do firm, którym odmówiono finansowania).
- Trudności w szacowaniu popytu na kapitał inwestycyjny w przypadku gdy finansowanie ma dotyczyć przedsięwzięć w bardzo wczesnych fazach rozwoju.
- Część inwestycji finansowana jest ze środków pochodzących ze źródeł nieformalnych.
- Wpływ na skalę luki kapitałowej ma cykl koniunkturalny.

Bariery w szacowaniu luki kapitałowej

- Dane dotyczące aktywności banków - na poziomie NBP zbierane są dane o akcji kredytowej skierowanej do sektora MSP, jednak nie są dostępne w podziale na poszczególne regiony. Nawet, gdyby takie dane były dostępne, mogą zawierać pewne przekłamania. Dane dotyczą kredytów udzielonych przez dany bank ze względu na jego siedzibę/oddział, nie zaś ze względu na siedzibę kredytobiorcy.

Bariery w szacowaniu luki kapitałowej

- Metodologia zbierania danych o stanie funduszy poręczeniowych i pożyczkowych jest niejednorodna, o czym świadczy sposób prezentacji informacji zagregowanych przez Krajowe Stowarzyszenie Funduszy Poręczeniowych i Polskie Stowarzyszenie Funduszy Pożyczkowych. W raportach tych brakuje analizy stanu portfela, co poświadcza wcześniejszą tezę o niedoskonałościach systemów controllingu w funduszach potwierdzoną w trakcie wywiadów pogłębianych oraz tezę o słabym zainteresowaniu samego środowiska sprawozdawczością zarządczą.

Dalsze działania

- Ustalenie warunków brzegowych dla badania luki
- Jakie instytucje powinny być zaangażowane w szacowanie luki kapitałowej?
- Kto powinien koordynować proces?
- Jak sfinansować badania?
- Kto będzie monitorował proces?

Dziękuję za uwagę.

**Artur Mikołajuk
(22) 565 18 28
amikolajuk@pkpplewiatan.pl**